

MODERNISMI POST MODERNISMI FEMINISMI FEMINISMI

Haastateltavana E. Ann Kaplan*

Miten päädyit kirjoittamaan kirjasi *Rocking Around the Clock, Music Television, Postmodernism and Consumer Culture*, joka käsittelee musiikkivideoita ja musiikkiteleviointia?

Projektissa yhtyi useita asioita, joista olin ollut kiinnostunut. Ensinnäkin, olen 60-lukulainen, joten kasvoinkin kiinni tuon ajan rockmusiikkiin. Kävin kuuntelemassa Grateful Deadia ja olin seurannut New Yorkin rockyhtyeitä 60-luvun ensimmäisellä puoliskolla. Se oli siis pitkänlinjan kiinnostusta. Toiseksi, järjestin vuonna 1981 Rutgers Universityssä kongressin, jonka alustuksista syntyi kirja *Regarding Television*. Pohjimmitani tiesin, että halusin tutkia tiettyjä television aspekteja, vaikka vielä tuolloin tyydyin vain tuomaan ihmisiä yhteen. Kolmanneksi, minulla on teini-ikäinen tytär - joka on oikeastaan kaiken alku ja juuri. Hän pyysi minua hankkimaan kaapelitelevision. Myönnin pyyntöön ainoastaan, koska olin kuullut muilta, että kuvanlaatu paranisi huomattavasti. Sen sijaan en tiennyt, että tyttäreni todellinen motiivi oli ilmainen MTV, jonka kaapeli välitti New Yorkissa.

Eräänä päivänä menin tyttäreni ja hänen ystäviensä lähdeytyä siivoamaan huonetta ja huomasin television olevan yhä päällä. Siinä pyöri paraikaa Dire Straitsin *Skateboard*¹ vuodelta 1982. Seisahduin aloilleni kuin halvaantuneena ja sanoin itselleni: "Voiko tämä olla Yhdysvaltain televisio, tuollaisia avantgarde-kuvia!" Ajattelin, että tässä oli jotakin todella tutkimisen arvoista. Tiedätte kirjastani, että laajennan tarkasteluni MTV:stä televisioteoriaan. Tutkin MTV:tä, mutta esitän samalla argumentteja television implikaatioista sähköisenä teknologiana. Tämä on tärkeätä, erityisesti Yhdysvaltain kaltaisessa valtiossa, jossa meillä on tällä hetkellä 36

kanavaa. Pian kanavia on yli sata, puhumattakaan vielä ylimääräisistä suunnitteilla olevista kaapeli-asetuksista, joista monet lähettävät ohjelmaa 24 tuntia vuorokaudessa. Minua kiinnostaa tämä ympäristömme kuvalla kyllästyksen mahdollisuus ja samalla jatkuva pääsy kuvien maailmaan. Erityisen kiinnostavaa tämä on suhteessa nuorisoon. MTV 24-tuntisine kuvavirtoineen antaa nuorisomuodin mallit. Nuorisolle suunnattuna ohjelmana sen nuorisoon ja nuoruuteen liittyvät implikaatiot ovat tärkeitä.

Kuulut siis sukupolveen, joka varttui 60-luvun populaarikulttuurissa. Miten kokemuksesi suhteutuvat laajempaan viitekehukseen, kysymykseen eri sukupolvien suhteesta televisioon ja populaarikulttuuriin?

Mitä vanhempi ihmisryhmä sitä television- ja populaarikulttuurinvastaisempi se ilmeisesti on. Yhdysvalloissa on erittäin konservatiivisia vanhempia ihmisiä, jotka vastustavat voimakkaasti rockvideoita ja ylipäänsä rockmusiikkia. Heidän mielestään se tuhoaa lasten ajattelun, on täynnä seksiä ja väkivaltaa, rappeuttaa nuorisoa, jne. Nämä ryhmät ovat äänekkäitä, mutta en usko, että niillä on kovin suurta kannatusta.

Minua nuoremmat ihmiset, jotka ovat ehkä vielä kiinteämmin kasvaneet populaarikulttuuriin, ovat vielä vähemmän kriittisiä kuin itse olin. On olemassa eräänlainen kirjo *Sesame Streetin* parissa kasvanneista lapsista (joihin minä en kuulu) ihmisiin, joilla ei ollut mitään tällaista. Luulen, että suvaitsevaisuus ja kiinnostus televisiota kohtaan on hyvin sukupolvisidonnaista. Jos olet kasvanut televisio luonnollisena osana elämäsi, olet ikään kuin rokotettu sitä

vastaan. TV:ssä nähdyt asiat eivät silloin juurikaan vaikuta. Sen sijaan vanhempi sukupolvi, joka on tullut TV:n kanssa tutuksi vasta äskettäin, reagoi paljon voimakkaammin.

Itse en usko television vahingollisuuteen. Kirjasani argumentoin pikemminkin sen puolesta, että TV laajentaa enemmän kuin rajoittaa ihmisten mielikuvitusta - erityisesti MTV, joka on hyvin jännittävällä tavalla visuaalinen ja vitaalinen. Itse asiassa koskaan ei ole osoitettu, että televisiolla todella olisi negatiivinen vaikutus - psykologiset tutkimukset toisensa jälkeen ovat yrittäneet todistaa tätä, mutta tulokset eivät koskaan ole olleet vakuuttavia: on olemassa tietoja sekä positiivisen että negatiivisen vaikutuksen tueksi, joten ongelma jää ratkeamattomaksi. Teoreettista kiistelyä on, mutta se ei vaikuta MTV:hen: MTV jatkaa ja ihmiset katsovat sitä.

Kun minulta televisioaiheisissa haastatteluissa kysytään, antaisinko lapseni katsoa MTV:tä, jos minulla olisi 2-3 -vuotias pienokainen, vakuutan yleensä, että tekisin näin varmasti. En usko sensurointiin. Silti istuisin lapsen seurana ja selittäisin, mitä olemme katsomassa. Samoin tekisin muunkin populaarikulttuurin kanssa. Jotkut ihmiset tuntuvat luulevan, että televisio on ainoa asia lasten elämässä.

Tietenkin televisiossa on myös paljon halpaa, katsojaa hyväksikäyttävää aineistoa, kuten naisen kehon eksploitaatiota. Heavy metal -videoissa on paljon epämiellyttävää kuvastoa. Tällä hetkellä Yhdysvalloissa näyttää olevan käynnissä uudentoinen keskustelu. Aivan äskettäin suurta kohua on aiheuttanut ns. *trash-tv*. Käsitteellä viitataan keskusteluohjelmiin, joita juontavat Mort Downeyn ja Gerald Riveran kaltaiset ihmiset. Ohjelmat yrittävät tarkoituksellisesti herättää väkivaltaisia tunteita ja nostattaa sukupuoli- ja roturistiriitoja.

60-luvulla väitettiin usein, ettei rock kuulu televisioon. Miten ja milloin tämä käsitys mielestäsi on muuttunut?

Jos viittaatte väitteeseen rockin kumouksellisuudesta, luulen, että se liittyi 60-luvulla poliittiseen protestointiin. Monet tuon ajan bändit asettautuivat tietoisesti valtaviiran ulkopuolelle. Muutos näyttää tapahtuneen vähitellen 70-luvun aikana rockin lisääntyneen kaupallistumisen seurauksena ja siksi, että viihdeteollisuus on alkanut pitää rockyhtyeitä rahanteon välineinä. Tietysti siihen on johtanut myös politiikasta vähemmän kiinnostuneiden musiikoiden halukkuus tulla "hyväksikäytetyiksi" ja samalla hankkia rahaa. Tämä oli ensimmäinen askel. Siirtyminen televisioon oli aika nerokasta, eräänlainen käännekohta, vaikka - kuten tiedätte - jo vuosia aikaisemmin tehtiin promovideoita.

Ajatus rockmusiikin paketoimisesta 24-tuntiseksi kanavaksi oli seurausta sekä lisääntyneestä kaup-

lisuudesta että vakavasti otettavan vastavoiman puutteesta 80-luvun rockmusiikissa. Tuloksena oli, että punk-lehdet ja -fanzinet -kumouksellisemmista ryhmistä puhumattakaan - vetäytyivät entistä enemmän maan alle. Kun muut tulivat mukaan valtaviirataan, todellinen protestiväki siirtyi tavar aestetiikan ulkopuolelle, alueille, jotka olivat hyödynnettävissä mahdollisimman vähän. Tällaisia alakulttuureita on yhä olemassa. Esseessään "Postmodernism and its Discontents" David James väittää perustellusti, että jo pelkkä visuaalisuus muuttaa asian tai esineen "hyödykkeeksi". Toisin sanoen ainoa tapa olla subversiivinen Yhdysvalloissa on olla näkymätön. Paradoksaalista vai mitä!

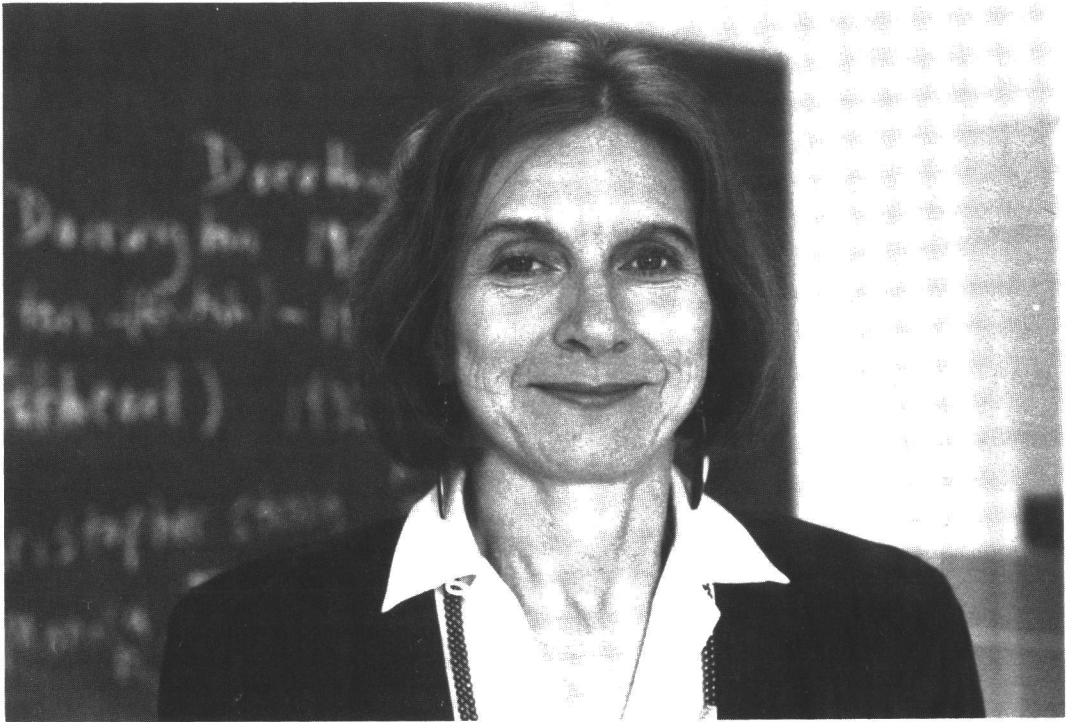
Jollakin tavallahan silloinkin on kommunikointava?

Ilmeisesti fanzineilla on uskomaton verkosto. Niitä kirjoitetaan paperinpaloille. Kunnollisia lehtiä ei julkaista, koska ne voisivat silloin muuttua hyödykkeiksi, tavaroiksi. Niinpä paperilappuset vain kiertävät kädestä käteen, kokouksia pidetään klubeilla. Verkosto voi olla luonteeltaan lähinnä vain suullinen; se ei voi olla kovin laaja ja voimakas.

Onko amerikkalaisessa MTV:ssä tapahtunut muutoksia kirjasi julkaisemisen jälkeen?

Kyllä, se on muuttunut hyvin paljon. Jopa silloin kun kirjoitin kirjaani vuosina 1982-86, jouduin jatkuvasti korjailemaan käsikirjoitusta, koska MTV muuttui koko ajan. Yritin kuitenkin saada kaikki muutokset mukaan ennen kuin kirja meni painoon. Ensinnäkin MTV on aloittanut eräänlaisten blokkihjelmien lähettämisen. Kun kirjoitin kirjaani, vain kaksi videota näytettiin kerrallaan ja sen jälkeen seurasi jotain muuta. Mutta nyt ne lähetävät - FM-radioasemien mallin mukaisesti - ainakin neljän videon blokkeja. Muuta materiaalia esiintyy siis harvemmin. Epäilen, että jos seuraat 24 tuntia, huomaat, ettei mitään kuitenkaan puutu. Ohjelma on rakennettu vain eri periaatteen mukaisesti siten, että katsoja pystyy hahmottamaan erilliset blokit. Toiseksi, erikoisohjelmia on muutettu. Tehdessäni tutkimusta mukana oli heavy metal -jaksoja, joita ei enää ole. Heavy metalin tuotanto ja kulutus on nykyään niin rutiininomaista, ettei se kaipaa erityistä paketointia.

Aikaisemmin oli myös ohjelma nimeltä *The New Video*, joka on nyt korvattu - arvatkaapa millä - ohjelmalla nimeltä *The Postmodern Video*, se alkoi kirjani ilmestymisen jälkeen. Puhuin jokin aika sitten MTV:ssä työskentelevälle nuorelle naiselle. Hän soitti minulle sanoen: "Olen juuri aloittanut työt. Olen etsinyt kirjaanne, mutta en ole löytänyt sitä. Minun on käsketty muokata uudelleen *The Postmodern Video* -jakso, koska se ei ole aiemmin perustunut mihinkään ideaan (tämä on totta, kokoavaa ideaa



E. Ann Kaplan

Kuva: Hanna Kangasniemi

ei ollut), ja nyt haluaisin lukea kirjanne löytääkseni tämän idean ja muokatakseni jaksoa uudelleen idean mukaisesti”. Ainoa, mitä he saivat aikaan tälle jaksolle, oli sekalaisen materiaalin kasaaminen kokoon ilman, että he käsittivät koko ideaa. Niin ikään he aloittivat visailuohjelman nimeltä *Remote Control*, jota ei ollut vielä kirjoittaessani kirjaani.

MTV aloitti myös uuden ohjelman nimeltä *Roc-kumentaries*. Eräänä päivänä avasin television ja huomasin, että ohjelman emäntä oli dekonstruoimassa videoiden seksismiä. Hän käytti omaa ruumistaan eräänlaisena kuvana ja oli pukeutunut pikukutyön ja vanhan rouvan asujen yhdistelmään. Hän käveli Sheena Easton -videon päällä ja osoitti, kuinka suurilta rinnat kuvassa näyttivät. Hän demonstroi ongelmaansa, mutta hyvin postmodernilla tavalla, koska koko esityksen vakavuus vaikutti kaksiselitteiseltä: se toisaalta parodioi huolestumista videoiden seksismistä ja toisaalta otti itse huolestuneen asenteen. Ehkä MTV:llä oli mielessään oikeistolaisen *Parents Media Resources Centerin* esittämien kaltaiset vastaväitteet. Ehkä he ajattelivat joitakin feministisiä reaktioita. En tiedä.

Myös Suomen televisiossa oli tämänkaltainen yritys, ohjelma nimeltä *Hellapoliisit*. Se oli naisten tekemä ja kertoi itse asiassa nuorista miehistä. He käyttivät esimerkiksi Cixous’*n* ja Irigarayan tekstejä ja todella leikittelivät niillä.

Tuollainen teorian tulo kaupalliselle alueelle todella kiinnostaa minua.

Mainitsit - ja kirjoitit myös kirjassasi - että MTV:n malli otettiin 24-tuntisista FM-rockradioasemista, mutta et problematisoi näiden radioasemien ja postmodernin suhdetta. Pitääkö argumenttisi MTV:n postmodernistisuudesta myös suhteessa 24-tuntin radioon?

Kiintoisa kysymys: nostatte esiin tärkeän alueen jatkotutkimuksille. Kuten tiedätte, olemme käsitelleet paljon vähemmän ääntä. Postmodernismi on rakennettu hyvin pitkälti visuaaliseksi ilmiöksi, joka on yhteydessä arkkitektuuriin, maalaustaiteeseen, televisioon ja jopa taissiin. Tätä käsitettä on hyvin harvoin käytetty suhteessa romaaniin, tähän hiljaiseen kulutuksen muotoon - vaikka luulen että näin voitaisiin tehdä - tai puhtaasti oraaliseen, äänelliseen muotoon. Tätä asiaa täytyy pohtia. Meidän pitäisi yrittää ymmärtää paremmin, miksi teorit postmodernismista on niin pitkälti rakennettu visuaalisen ympärille.

Mielestäni pitää paikkansa, että elämme yhä enemmän visuaalisuuden kyllästyneessä kulttuurissa. Toisaalta kulttuurimme on myös yhä äänellisempää, mutta näkö tuntuu hallitsevan ja konstruoivan meitä enemmän kuin ääni. En käyttäisi suoralta kädeltä sanaa postmoderni 24-tuntisesta äänivirrasta. Tämä johtuu siitä, että samalla kun kuuntelemme rockmu-

siikkia, teemme myös kaikenlaisia askareita silmillemme. Emme vain istu - vaikka luulen että jotkut niin tekevätkin -sängyllämme silmät suljettuina kuuntelemassa rockvideoita. Monet lapset tekevät kotiläksynsä MTV:n pauhatessa vieressä.

Joka tapauksessa, kun kuuntelen rockmusiikkia autossani, näköaistini on sidoksissa. Voisin puhua tästä postmodernina ilmiönä: teen miljoonia asioita samalla kun kuuntelen musiikkia. Tämä liittyy jotenkin nähdyn ja kuullun yhdistämiseen, joka sulattaa itseensä ihmisen koko aistimusmaailman. Mutta ei ole kysymys radiosta *per se*.

Joissain yhteyksissä on esitetty, että musiikkivideot korvaisivat äänilevyt, mutta näin ei ole käynyt...

Luulen, että musiikkivideot olisivat saattaneet korvata rockradioasemat. Yksinkertainen, käytännöllinen syy, miksi näin ei ole käynyt on, ettei meillä vielä ole pienenpieniä televisioita, joita voisimme kantaa mukanamme. Lisäksi, kuten jo sanoin, kuunnellessaan voi tehdä myös muita asioita, kun taas kuva fokusoi meitä.

Monet teini-ikäiset eivät pidä kuvallisesta asusta, jonka videon tekijät ovat valinneet suosikkikappaleelle. He rakentavat mieluummin omia sisäisiä kuviaan, joita kukaan toinen ei voi kontrolloida. Usein kun nuori näkee videoversion pitämästään kappaleesta, se sotiikin niin kovin hänen omia käsityksiään vastaan, että kappale menee pilalle. Syy radion ja äänilevyjen säilymiseen on myös siinä, että ne sallivat mielen rakentaa omia kuviaan.



Dress like Madonna

Onko työsi musiikkivideoista tuottanut jatkotai oheistutkimuksia?

Kahdenlaisiakin. Monet ovat alkaneet työskennellä videoiden parissa kirjani ilmestymisen jälkeen, mikä on rohkaissut minua erityisesti. Esimerkiksi tietyt mustat tutkijat, kuten Michele Wallace, kiinnostuivat paljon Michael Jacksonista kirjani vaikutuksesta.² Jotkut nuoret tutkijat ovat alkaneet pohtia "feministisen videon" ongelmia käsitellen Pat Benataria, Janet Jacksonia jne. Tutkijat ovat jatkaneet postmodernismi-keskustelua, mutta täydellisen uudenlaisia lähestymistapoja en ole nähnyt.

Itselläni on ollut tekeillä laaja työ, jossa tarkastelen vaihtoehtoisia naisvideoita suhteessa teoksiin, joita näkee MTV:ssä. Yritän vertailla Laurie Andersonin kaltaisia taiteilijoita, joiden videoita on jonkin verran esitetty kaapelikanavilla ja sellaisia naisia kuin Judith Barry, Martha Rosler ja Dara Birnbaum, jotka toimivat rippumattoman videon alueella.

Kuvavirta, stabilisaatio ja vastustava katsoja

Tutkit musiikkivideota television, erityisesti MTV:n kontekstissa ja kytket sen keskusteluun postmodernismista. Luuletko, että musiikkivideoita voitaisiin hedelmällisesti tarkastella josakin muussa kontekstissa - vai onko televisio "luonnollisin" ympäristö?

Ei suinkaan, uskon, että on olemassa muitakin mahdollisuuksia. Ajauduin tähän tarkastelutapaan, koska halusin teoretisoida televisiota, ja samalla päädyin Jamesoniin ja Baudrillardiin. Taisin ylitulkitä kohdetta viemällä Baudrillardin ajatuksia vähän liian pitkälle. Olen miettinyt - kuten arvostelijani ovat ehdottaneet - että minun pitäisi käyttää enemmän aikaa katsojan tutkimiseen, sillä sitä en tee kirjassani, joka oli sarja tekstianalyysseja. 70-luvulla teoria vei meidät tekstianalyysiin, ja minä käytän sitä, koska taustani on elokuvantutkimuksessa. On totta, että kulttuurintutkimus Britteinsaarilla, lähinnä Stuart Hallin Cultural Studies Center, alkoi kiinnittää huomiota yleisöön. Mielestäni ongelmaksi muodostui kuitenkin, että he korostivat yleisön valtaa tekstiin nähden ja me korostamme tekstin valtaa yleisöön nähden. Se mitä todella tarvitsemme päästäksemme eteenpäin, olisi näkökulma (position), joka yhdistäisi molemmat. Mutta minä väitän edelleen, että tekstit konstruivat katsojan - toisaalta on myös täysin selvää, että yksilöt lähestyvät vaikkapa musiikkivideota edeltävistä tutkimuskehyksistä käsin ja lukevat niitä näiden valossa. Jokainen kokemus on kilpailua eri positioiden välillä: videot yrittävät saada minut hyväksymään jotakin ja samalla oma taustani (luokka, rotu, ikä)

rohkaisee minua lukemaan tietyllä tavalla aseman, jonka videot rakentavat minua varten.

Jane Brown teki hiljattain empiirisen tutkimuksen teini-ikäisistä katsojista. Hän tutki Madonnan videoita *Papa don't Preach* ja *Open Your Heart*. Hän hyödynsi toisaalta minun tekstejäni, toisaalta haastatteli teini-ikäisiä erotellen heidät sukupuolen ja rodun mukaan. Hän kysyi, mitä merkityksiä he olivat nähneet. Näin hänen alustavan haastattelumateriaalinsa ja huomasi hänen löytäneen todella huomionarvoisia seikkoja; esimerkiksi muutamit teini-ikäiset eivät edes ymmärtäneet, että Madonna oli raskaana *Papa don't Preach* -videossa. Ainoa, mitä he todella näkivät, oli isän ja tyttären huonot välit. *Open Your Heart* -videosta hän sai hyvin erilaisia tulkintoja: joidenkin mielestä se korosti naisen seksuaalisuutta; monien poikien mielestä taas video tietenkin oli vain kiihoke, he muistivat ainoastaan, kuinka jännittävää oli nähdä Madonna sellaisessa asussa.

Aivan ilmeisesti tuonkaltainen tutkimus vain todistaa sen, minkä jo tiedämme intuitiivisesti: ettei teksteillä ole valmiiksi annettua merkitystä... Oikeastaan uskon, että teksteillä on annettu merkitys, mutta mikään ryhmä ei lue niitä näiden tiettyjen merkitysten mukaisesti. Tällä hetkellä minua kiinnostaisi empiirisempi tutkimus esimerkiksi siitä, miten teini-ikäiset käyttävät MTV:tä. Toinen mahdollisuus, josta aloitte jo keskustella, olisi tutkia toisiinsa liittyviä diskursseja, videoiden kylkiäisinä tehtyjä pikkutavaroita kuten T-paitoja, Madonna-imitaatioita, "dress like Madonna" -ohjelmia, levykansia, mainoskampanjoita ja niin edelleen.

Asettaako tämä kirjasi keskeisen ajatuksen, MTV:n rinnastamisen postmodernismiin, kyseenalaiseksi? Jos asettaa, niin millä tavoin?

En usko, että tuo ajatus niinkään kyseenalaistuu. Itse asiassa näiden kilpailevien ja toisiinsa punoutuvien diskurssien kanssa työskenteleminen voisi olla hyvinkin postmodernia. Yksi postmodernin puolia on erilaisten rajojen hämärtäminen. Tarkoitin yksinkertaisesti kulutuksesta käydyn keskustelun laajentamista. Kuluttaminenhan on keskeinen osa postmodernismia. Meidän on näytettävä, kuinka kylkiäistuotteita lisäämällä kasvatetaan myyntiä ja luodaan kontekstia kuvan kauppaamiselle.

Postmodernin teorian murroskohta liittyy ehkä ajatuksen vastustavasta katsojasta. Katsojien vastustuskyky on voimakkaampi kuin Baudrillard kuvittelee. Hänen hieman apokalyptisessa näkemyksessään yksilö on kirjoittamaton lehti, joka ottaa mediat vastaan automaattisesti, ja vain kuluttaakseen. En usko tuollaiseen. Mediat kyllä lisääntyvät, samoin kuin samastuminen kuviin. Nuori voi hetken aikaa kuvitella olevansa Madonna pukeutuessaan samaan tapaan kuin tämä, mutta vaikutus on lyhytaikainen. Monet muut asiat teini-ikäisten elämässä

estävät täydellisen imeytymisen media-maailmaan. Kannattaa muistaa rodun ja luokan merkitys tässä asiassa.

Uskoisin, että mitä enemmän vaihtoehtoja lapselle on tarjolla - kuten perheen yhteiset harrastukset, vaikkapa teatterikokemukset - sitä vähemmän täydellistä on hänen samastumisensa medioihin. Epävakaisista perheistä tulevat lapset, joilla ei ole pääsyä muille kulttuurin alueille, ja jotka istuvat päivittäin tuntikausia TV:n ääressä, altistuvat postmodernille fantasialle, eivätkä enää näe eroa minän ja kuvan välillä - toisin sanoen *simulacra-argumentti*. Kirjassani taisin tosiaankin liioitella tätä argumenttia.

Andrew Goodwin onkin (Screen vol. 28, no. 3, Summer 1987) arvostellut kirjaasi nostamalla esiin MTV-virtaa stabiloivia, vakauttavia tekijöitä, joita hän erottaa viidenlaisia: (1) realistiset kuvalliset narraatiot, (2) musiikin kerronnalliset sulkeumat, (3) TV:n "ankkurit" - Videojockeyt (VJ), (4) pop-tähtien huulisynkronisaation "ankkuroiva" funktio, (5) poptähteyden narraatiot, joissa videot eräänlaisina dokumentteina jaksottavat tähden taiteellista/kaupallista kehitystä. Onko Goodwinin kritiikki mielestäsi perusteltua?

Tahtoisin muistuttaa, että itsekin huomioin tähden kehon stabiloivan vaikutuksen. Erityisesti analyysissäni Paul Youngin *Every Time You Go Away* -videosta korostan alituista palaamista tähden kasvoin. Mutta totta on, että mainitsen asian vain yksittäisissä analyyseissa sen sijaan, että kehittäisin siitä kattavaa stabiloinnin ajatusta. Syy on siinä, että puhumme Goodwinin kanssa eri asioista. Minä ajattelen kokemusta, joka syntyy lukemattomista toisistaan seuraavista videoista. Varmasti neljään minuuttiin mahtuu jonkinlaista tähtikuvaan liittyvää stabilisaatiota - ei kerronnallista, koska useimmat videot loppuvat avoimesti. Mutta tätä kestää vain neljä minuuttia, joten viimekädessä vaikutus on destabilisoiva. Samastuminen tähteen katkeaa, kun video vaihtuu seuraavaan ja taas seuraavaan. Luulen, että Goodwin puhuu saajallisesta stabilisaatiosta...kyse on painotuserosta. Minä keskityn kokemukseen, joka liittyy katsojan aseman alituisen muuttamiseen. En usko, että ajatuksemme ovat loppujen lopuksi ristiriidassa.

Goodwin arvostelee myös tapaasi jaotella musiikkivideot viiteen luokkaan (romanttinen, sosi-aalisesti tiedostava, nihilistinen, klassinen, post-moderni). Pitäydtytkö yhä luokittelussasi?

Tiedän, että siinä on ongelmansa. Se syntyi käytännön syistä: Katselin MTV-virtaa ja pohdin, kuinka sen heterogeenista materiaalia voisi lähestyä. Ymmärrän, että luokittelu tuntuu tavallaan mielival-

taiselta. Taustalla oli pyrkimys yhdistää tämä tutkimus elokuvatutkimuksiini. Sovelsin elokuvan ja kirjallisuuden genrejä voidakseni käsitellä erityyppisiä kertomuksia: koetin laatia lajityyppi-järjestelmän, joka mahdollistaisi vertailun ja vastakkainasettelun.

Nyt tyytyisin ehkä harvempiin luokkiin. Ideologien luokitus on yksi tapa. Ideologisin perustein voisi erotella sosiaalisesti tiedostavan (joka ehkä jakautuisi osiin, esimerkiksi "feministiseen"), nihilistisen ja ehkä anarkistisen videon. Varsinaisesti törmäsin hankaluuksiin, kun koetin yhdistää tällaisen ideologisen luokittelun tyylilliseen: klassinen, romanttinen ja postmoderni video. Sekoitin ideologian ja tyylin. Mutta jos olisin onnistunut kaikessa täydellisesti, ei uusia tutkimuksia tarvittaisikaan.

Palaisimmeko kysymykseen stabilisoinnista? Tulimme ajatelleeksi eurooppalaisten satelliittikanavien rock-ohjelmistoa ennen MTV:n tuloa Eurooppaan, siis Sky Channelia ja Music Boxia (joka sittemmin yhdistyi Super Channeliin). Niiden strategiana oli pitkälti molemminpuolisen kommunikaation simulaatio. Yksi Sky Channelin sloganeista kuului: "Join the family on Sky". Luotiin kaikenlaisia tapoja houkutella nuori yleisö liittymään "eurooppalaiseen TV-perheeseen": ruudussa esiteltävät postikortit, puhelinsoitot suoriin lähetyksiin, tai ohjelmiin kutsuttu studioyleisö. VJ:n rooli oli hyvin hallitseva. Kukin esiintyi omassa tutussa ympäristössään, mikä oli todennäköisesti voimakas vakiinnuttava tekijä ja loi katsojalle tunnun kuuluisuudesta "yhteisöön". Se, että VJ aina esitteli ("lähetti") videot, sai aikaan eräänlaisen sulkeuman. Mitä ajattelet tästä? Ja ovatko Amerikan MTV:n taktikat olleet hyvin erilaiset?

Kuulostaa kiinnostavalta. Todellakin, MTV:llä oli alkuaiikoina aivan vastaavasti kolme VJ:a, jotka olivat paikalla kellon ympäri, kukin jokseenkin vakioaikanaan. He loivat vaikutelman yhtenäisestä ryhmästä; uutisia ulkomaailmasta ei juuri esitetty, oli kuin vertaiset olisivat puhuneet toisilleen kotiympäristössä. Minä vain en kokenut sellaista, kun katsoin MTV:tä.

Amerikassa VJ:t ovat esillä vain melko lyhyen aikaa ja videoiden lomassa mainostetaan kaikenlaisia: erilaisia tuotteita, tulevia ohjelmia, muusikoita ja muuta. Teoriassa MTV:llä on eräänlainen 24:n tunnin kehys. Mutta katsoessani läpi nuo segmentit, joiden pituus vaihteli sekunnista neljään minuuttiin, en kokenut minkäänlaista yhtenäisyyttä. Ehkäpä nämä mallit ovat sitten päässämmme katsoessamme kuluttajina MTV:tä

Voisimme myös miettiä vaikkapa Madonnan "kerronnallista kuvaa" fanin näkökulmasta. On tavallista, että fani ripustaa huoneensa seinälle

kuvia. Saattaako tähden kuvan ja fanin katseen jatkuva kohtaaminen vakiinnuttaa subjektin asemaa ja ulottaa vaikutuksensa myös tilanteeseen, jossa fani katsoo MTV:n ohjelmavirtaa?

Kyllä, tällaisen katsojasuhteen voisi tosiaankin ajatella perustuvan voimakkaaseen samastumiseen, varsinkin, jos fani koettaa olla pukeutumista myöten ihanteensa kaltainen; jos hän seuraa kaikkea mitä tästä kirjoitetaan ja käy konserteissa. Mutta nuori harrastaa tällaista vain lyhyen aikaa, pari kolme vuotta. Yleensä kiinnostus siirtyy sitten muihin kohteisiin, ja siksi on suhtauduttava varauksella argumenttiin, jonka mukaan nuori muokkaa itseään täydellisesti tähden ehdoilla. Uskon kuitenkin, että joissain tapauksissa kyse on voimakkaasta, monta vuotta kestävästä "minän" muodostuksesta. Näin media tuntuisi esittävän uudenlaista roolia lapsen elämässä. Esimerkiksi Madonnan ihailija voi hankkia videokasetteja ja katsella niitä uudestaan ja uudestaan, mikä on mahdotonta jos vain seuraa TV-virtaa.

Piilevä radikaalisuus?

Monet Yhdysvaltojen johtavat TV-tutkijat ovat naisia. Mistä tämä johtuu?

Hyvä kysymys. Feministiset lähestymistavat eivät aiemmin olleet lainkaan vaikuttaneet aikaisempaan viestintätutkimukseen Yhdysvalloissa, eivätkä oikeastaan Iso-Britanniassakaan. Vuonna 1981 järjestämäni televisiokonferenssi ja sen tuloksena syntynyt kirja *Regarding Television* tuntuvat kannustaneen feministiseen TV-tutkimukseen; ainakin tämä oli yksi päämääristäni. Joka tapauksessa mielestäni on luontevaa, että televisiotutkimus käsittelee feminismiin ja sukupuoleen liittyviä kysymyksiä.

Ensiksikin televisio on erityisellä tavalla puhutellut naiskatsojaa, jo siksi että TV sijaitsee kodissa, joka pitkään on ollut myös naisen paikka. Oli korkea aika ryhtyä tarkastelemaan tätä puhuttelua. Toimitamassani kirjassani *Postmodernism and its Discontents* on William Galperinin kirjoittama essee³, joka käsittelee saippuaoppeeroita ja urheilua, ja joka pohjautuu Margaret Morsen ajatuksiin (jälleen naistutkija pohtimassa miesten genreä).

Urheilua ja rikostarinoita lukuunottamatta suuri osa TV-ohjelmistosta on kuitenkin saippuaopperoiden ja draamasarjojen tyyppisiä, ja nehan ovat perinteisesti puhutelleet naisia (nykyisin miehetkin tietysti katsovat saippuaoppeeroita). Ehkä tällaiset syyt ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että juuri naistutkijat ovat alkaneet työskennellä sukupuoleen ja genreen liittyvien kysymysten kimpussa. He pyrkivät selvittämään naisten katsomistapoja (siten siis myös omiaan).

Toinen, yksinkertainen syy on, että feministiset

lähestymistavat ovat vuosia olleet voimakkaasti esillä elokuvatuokimuksessa; osa näistä tutkijoista on siirtymässä television pariin. Kenttä tuntuu jakautuvan kahtia: on miesvaltainen kvantitatiivinen viestintäkoulukunta ja on elokuvatuokimuksesta vaikutteita saanut suuntaus, jossa toimii enemmän naisia. (Kannattaa huomauttaa, että Amerikassa on joukko elokuvatuokijoita, esimerkkinä David Bordwell, jotka vastustavat meidän työskentelyämme television parissa, koska heistä TV ei ole taidemuoto.)

Tunnet näkevän postmodernismissä radikaalia potentiaalia? Ovatko feministitutkijat kiinnostuneita musiikkivideoista juuri samasta syystä?

Minä ainakin kiinnostuin niistä sen takia. Halusin selvittää, miten keskeinen osa musiikkivideoilla on nuoren naisen elämässä. Tahdoin tietää, mitä tämä radikaalisuus kuvassa merkitsisi, ja siksi tulin ajatelleeksi, että meidän pitäisi ehkä erottaa postfeministinen kuva postmodernista feministisestä kuvasta.

Yhtäältä sanoit edellä, että “vastustavan katsojan” käsite sisältyy postmodernismiin ja toisaalta olet puhunut taantumuksellisten tendenssien lisääntymisestä esimerkiksi aborttikäytöissä. Ja olemmehan viime aikoina olleet todistamassa radikaalien liikkeiden, kuten vasemmiston, vähittäistä heikkenemistä. Eikö tämä ole sinusta ristiriitaista?

Tiedän, että se kuulostaa ristiriitaiselta, mutta yritän löytää tilaa jonkinlaiselle postmodernille politiikalle, joka jatkaisi meidän 60-luvulla harjoittamaamme vastarintaa. Jotkut postmodernit tekstit käyttävät postmodernin muotoja mutta sisällyttävät mukaan varoituksen jonkinlaisen aseman, joka ei ole täysin sulautunut siihen, mitä teos esittää. On voitava sanoa, että postmoderninkin sisällä on mahdollista omaksua näkökulma maailman tapahtumiin. Osa postmoderneista teorioista huomauttaakin tästä ristiriitaisuudesta: niiden mukaan tietyn tarkkailuaseman omaksuminen kumoaa heti myös postmodernin käsitteen.

Minulla on uusi tapa muotoilla tämä asia: olen postmodernissa maailmassa elävä ja sitä tarkkaileva modernisti. Minulla on ikään kuin modernismin kriittinen asema, missä oli kyse perspektiivistä. Kärjistäen voidaan sanoa, että modernismi muodostui perspektiivisen näkemyksen laajentumisen myötä; Se lähti liikkeelle renessanssista ja päättyi modernismiin. Kun pitää Darwinia, Nietzschea, Freudia ja Marxia modernisteina ja on omaksunut modernistisen ajattelutavan ennen postmodernin tuloa, ei ole ristiriitaista sanoa pystyvänsä tuomaan näkökulman postmoderniin maailmaan. Postmodernissa maailmassa elävänä minulla on siitä kokemus-

ta. Väitänkin henkilökohtaiseen historiaani, ruumiiseeni, mieleeni ja kokemuksiini vedoten, että minulla voi olla näkökulma. En kuitenkaan väitä, että jollain nykymaailmassa kasvavalla voisi tällaista näkökulmaa olla, ellei sitä opeteta hänelle ulkoa käsin.

Jos tämän myöntää, on mahdollista sanoa, että on olemassa kahdenlaista postmodernismia. Toisen loivat ihmiset, jotka eivät itse kasvaneet siinä, ja he pyrkivät kritisoimaan sitä käyttäen itsekin postmodernismin muotoja. Toinen puolestaan vain ylistää postmodernismia. MTV haluaa käyttää postmodernismia ainoastaan myydäkseen lisää videoita, saadakseen ihmiset katsomaan niitä entistä enemmän. Se ei ole kiinnostunut mistään muusta kuin kuluttajasubjektipaikkojen luomisesta. Tämän tapainen postmodernismi merkitsee pelkkää kaupallisuutta.

Itse asiassa on olemassa vielä kolmannen kaltaista postmodernismia, josta kirjoitan uusimmassa kirjassani ja jota kutsun *utooppiseksi*. Sitä edustavat eräät feministit, kuten Cixous ja Irigaray, jotka polveutuvat dekonstruktioista. He puhuvat signifioijien vapauttamisesta, niiden leikistä, naisen ruumiin virtaamisesta niiden kiinnittämisen sijasta. Naisen ruumiin ja tämän jatkuvan leikin oletetaan tuottavan jotain euforista, ekstaattista, lacanilaista *jouissancea*, joka saavutetaan luopumalla kaikista kiintopisteistä.

Olen ehdottomasti sitä mieltä, että tämä on ollut feministeille tärkeä askel. Toisaalta pelkän epävakauden ylistäminen huolestuttaa minua. Usein oletetaan, että “epävakauttamisesta” on kaikissa olosuhteissa vain suotuisia seurauksia. Tietenkään tämä ei ole totta. Epävakauttamiseen uskovat ihmiset sanoisivat ehkä, että vaikka se voi aiheuttaa negatiivisiakin tuloksia, se on silti parempaa kuin mitä saavutimme vanhalla vakiintuneella perusarvoihin nojautuvalla humanismilla, joka on selvästi tuonut mukanaan enemmän tuhoa kuin turvallisuutta. Esimerkiksi toinen maailmansota, natsismi ja ydintuhot ovat tuon humanismin, perusarvoihin vetoamisen ja länsimaisen metafysiikan tuotoksia.

Jos puhutaan sinun omasta asemastasi, tarkoitatko, että “radikaali potentiaali” on tulosta modernismin salakavalasta tunkeutumisesta postmodernismiin ja puhumisesta sen kautta?

Kyllä, aivan niin. Kyse on joidenkin modernismin rippeiden salakavalasta tunkeutumisesta siihen ja näkökulman vaatimuksesta. Itse asiassa meidän olisi eroteltava myös erilaisia modernismeja. Minun lähtökohtani on pohjimmiltaan brechttiläinen käytäntö, eräänlainen vasemmistolainen modernismi. 60-luvulla tapasimme ajatella, että historiassa olisi jonkinlaista teleologista liikettä. Enää en usko siihen. Mitään tiettyä paikkaa tai lopullista päämäärää ei ole. Mutta puolustan strategisista syistä koherenssia ja pysyviä tavoitteita, paikallista ja ajallisesti

muuttuvaa vastarintaa.

Tänään puolustan yhtä tällä tietyllä hetkellä koherenttia näkökulmaa, mutta jos sattuisitte haastattelemaan minua jonain toisena ajankohtana, rakentaisin näkökulman ehkä toisin. Mutta milloin tahansa haastattelisisittekin minua, puolustaisin koherenssia -päävastoin kuin Baudrillardin kaltaiset tutkijat, jotka eivät koskaan tekisi näin.

Feminismit postmodernilla aikakaudella

Kirjassasi *Rocking Around the Clock* ja useissa artikkeleissasi olet analysoinut Madonnan videoita. Mitä mieltä olet hänen *Like A Prayer* -videostaan, jossa on paljon viitteitä Ku Klux Klaniin ja Etelän rotuväkivaltaisuuksiin? Siinä tuntuu olevan yhteyksiä sellaisiin elokuviin kuin *Mississippi Burning*. Pidätkö sinä tätä radikaalina videona?

Minusta *Like A Prayer* on tavattoman monitasoinen. Se on kerrostuneisuudessaan yhtä monimutkainen kuin *Material Girl*, jota olen analysoinut. Kaikki on ikäänkuin pois paikaltaan (displaced). Tästä videosta ei pysty edes sanomaan, missä kaikki tapahtuu. Siinä on vain sarja limittäisiä fantasiapaikkoja, kuvitteellisia ympäristöjä. Siitä puuttuu kerronnallinen yhtenäisyys, koherenssi. Lopussa on eräänlainen ratkaisu - saahan pääpari toisensa. Tämä ratkaisu asetetaan kuitenkin kyseenalaiseksi, sillä henkilöt tulevat näyttämölle kumarrellen kiitokseksi, mikä korostaa esitetyn fiktiivisyyttä. Mutta koska video ei ala näytelmänä, sen tila ei ole näytelmän tila. *Like a Prayer* on yhtä monimutkainen niin äänen, kuvan kuin tilankin konstruktion suhteen.

Like a Prayer -videon tapa käsitellä katolilaisuutta aiheutti skandaalin Yhdysvalloissa. Tavallisia katolilaisia järkytti siinä luullakseni kaksi piirrettä: ensinnäkin videon Kristus on musta, mikä jo sinällään riittäisi aiheuttamaan skandaalin, ja toiseksi jo ajatuskin seksuaalisesta kanssakäymisestä mustan Kristuksen kanssa kirkossa ... (purskahtaa nauruun). Mutta *Like a Prayerin* voi lukea toisinkin. Sen voi nähdä uskonnon ylistyksenä, ja minusta se onkin itse asiassa uskonnollinen video. Se kuvaa ekstaasia, joka voi olla joko seksuaalista tai uskonnollista. Monet tietyt yhdistävät nämä kaksi asiaa. Skandaalimaisuus katoaa, jos ei pahastu ajatuksesta, että ekstaasin aiheuttavat useat erilaiset lähteet.

Myös rotujen väliset suhteet muodostavat keskeisen osan *Like a Prayer* -videossa. Madonna seuraa aina ajankohtaisia kysymyksiä. Kun päällimmäinen puheenaihe oli teini-ikäisten raskaudet, hän teki *Papa don't Preach* -videon, ja kun keskusteltiin pornografiasta, häneltä ilmestyi *Open your Heart*. Yhdysvalloissa tietoisuus rotukysymyksistä on kasvanut viime aikoina. *Like a Prayer* yrittää tiedos-



Like a Prayer

taa tämän ja ottaa siitä vastuun, mitä pidän edistyksekköisenä. Jo kuvatessaan mustan miehen ja valkoisen naisen rakkaussuhdetta *Like a Prayer* - kuten useimmat Madonnan videoista omalla tavallaan - osoittautuu minusta hyvinkin edistysmieliseksi. Videossa Madonnan hahmo on rakastunut mustaan mieheen, ja lisäksi hänellä on hyvin intiimi ja läheinen suhde kirkon mustiin laulajiin. Pidän myös videon tavasta kuvata naistenvälistä läheisyyttä ja naisten ja lasten yhteyttä.

Onko mustien tai naisten videoissa ja niiden osuudessa MTV:ssä tapahtunut mitään muutoksia sen jälkeen, kun kirjoitit kirjaasi?

Tärkeä merkki muutoksista MTV:ssä on mustien tekemien videoiden ja erityisesti rapin läpimurto. Kun kirjoitin kirjaani, Run DMC oli ensimmäisenä rap-ryhmänä juuri päässyt MTV:n ohjelmiin. Tietenkään, kuten tiedätte, Run DMC ei ole täysin musta ryhmä, vaan valkoisten organisoima. Nykyisin MTV:llä on *Rap Videos on MTV* -niminen ohjelma. Ensin näitä videoita esitettiin ainoastaan Channel 3:lla, mutta suurin piirtein silloin, kun lopettelin kirjaani, ne sallittiin myös MTV:ssä - se oli suuri muutos.

Naisten asema - vaikka en katso tarpeeksi MTV:tä voidakseni yleistää - on nähdäkseni huonontunut. Vuodesta 1982 vuoteen 1986 MTV:ssä näkyi sentään pieni määrä naisia - Pat Benatar, Donna Summer, Tina Turner, Aretha Franklin, Annie Lennox - jotka tekivät yhteiskunnallisesti tiedostavia videoita. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että olemme todellakin postfeministisessä vaiheessa, enkä löydä hajanaisesta otoksestani mitään erityisen kiinnostavia tai yhteiskunnallisesti valveutuneita naistähtien videoita, lukuunottamatta *Like a Prayer* -videota.

Uskotko, että tämä puute johtuu jotenkin MTV:n tai videoiden tuotantopolitiikasta? Miten tämä kaikki voidaan liittää laajempaan kysymykseen feminismistä postmodernilla aikakaudella?

Minä olen taipuvainen liittämään nämä ongelmat kysymykseen postmodernin ja feminismin suhteesta. Olen puhunut tämän hetken feminismin kriisistä,

ja uskon, että tällainen kriisi on todellakin olemassa. On yhä vaikeampi omaksua aktivistin asennetta, sillä naisia tuntuvat hämmentävän kysymykset, jotka koskevat perhettä, äitiyttä sekä avioliittoa. Luulen kuitenkin, että taistelu oikeudesta omaan seksuaalisuuteemme on voitettu: naisella voi olla nykyisin niin monia rakkaussuhteita kuin hän haluaa. Myös teini-ikäiset ovat seksuaalisesti yhä aktiivisempia. Silti minusta tuntuu, ettemme ole vielä löytäneet jäsentynyttä kantaa perheeseen. Voitimme taistelun seksuaalisuudestamme ja urastamme, mutta emme yritystä yhdistää äitiys ja ura, sillä lasten päivähoitoa ei yksinkertaisesti ole järjestetty riittävän tehokkaasti.

Lisäksi rivimme ovat hajaantuneet, mikä on voinut näkyä jopa täällä Suomessa. Yhdysvalloissa on voimakas lesbojen ryhmittymä, joka on erittäin

muut vakuuttuneiksi. Nämä naiset sen sijaan kannattavat hyvin selvästi patriarkaalista feminiinisyyttä: tavallisesti he kaipaavat ja tarvitsevat romanssia, joten miesten tärkeyttä ei edes kyseenalaisteta. Olisi todella selvitettävä ja määritettävä uudelleen, mitä feminisismi voisi merkitä 90-luvulla.

Mitä ajattelet viime aikoina paljon keskustelusta kysymyksestä rodun ja etnisyyden suhteesta feminismiin sekä siihen liittyen valtasuhteista feministisen liikkeen sisällä?

Nämä kuuluvat ehdottomasti niihin alueisiin, joissa meillä on paljon tehtävää. Eri väristen naisten (women of other colors) välinen keskustelu on käymässä kärjistyneeksi. Vanhempien valkoisten feministien, jotka marginalisoitujen ryhmien naisten mielestä näyttävät myyneen aatteensa, ja muun väristen naisten välillä on paljon vihaa. Meidän on opittava ymmärtäväisemmiksi. Etnisyyteen liittyvät kysymykset ovat kiinnostavia mutta vaikeita. *Screenissä* brittiläisistä mustien workshop-elokuvista äskettäin käydyn keskustelun tapaiset aiheet ovat juuri tulossa esille Amerikassa.

Yksi postmodernismi-keskustelun esiin tuoma ongelma liittyy siihen, että tuntuu äärimmäisen vaikealta ajatella feminismiä postmodernilla aikakaudellakaan ilman mitään koherenssia tai näkökulmaa ...

Näin on, sillä feminisismi on politiikkaa ja politiikka taas tarkoittaa, että on luotava rakenteita; on oltava näkökulma. Emme puhu enää yhdestä kaiken kattavasta feministisestä näkökulmasta, kuten oli tapana. Ennen sanoimme "feminisismi on" ja lisäsimme perään määritelmän, mutta huomasimme pian monella tapaa vaikeaksi pitäytyä omassa elämäsämme näihin vaatimuksiin, kuten että "feministit jättävät aina aviomiehensä" tai "feministien on eletävä ja kasvatettava lapsensa kommuuneissa". En pystyisi enää sanomaan asioita niin selväsanaisesti ja yksinkertaisesti. Haluankin nostaa esille juuri kysymyksen strategisista feministisistä subjektinpaikoista.

Teresa de Lauretis puhuu monista erilaisista feminismeistä...

Aivan oikein, 80-luvulla käsitteen feminisimi korvasi monikko feminismit. Muille kuin valkoisille naisille kyse on enemmästä kuin sosiaalisesta sukupuolesta (gender). Nyt problematisoidaan enemmän. Esimerkiksi minä olen menestynyt, akateemisesti koulutettu ihminen, ja jotkut nuoret syyttävät nyt, että minä ja kaltaiseni olemme pettäneet heidät. En kuitenkaan koe olevani petturi. Pikemminkin asemani instituutiossa antaa minulle enemmän valtaa vaikuttaa sisältä käsin. En todellakaan myynyt



Like a Prayer

aktiivinen ja melko militantti, mutta antiheteroseksuaalinen. Jos olet lesbo, tiedät, mistä hakea tiettyä feminististä identiteettiä, mutta jos olet heteroseksuaalinen nainen, sinun on vaikea mieltää, mitä feministinen politiikka oikeastaan tarkoittaa, koska osa lesboista voi pitää sinua tavallaan vihollisena.

Postfeminismin ja musiikkivideoiden suhde on siis hyvin monimutkainen. 70-luvun protestiasenne ei mukaudu enää 90-luvulle. Niinpä on olemassa juopa sen välillä, mitä feministinen video voisi olla ja mitä feministisiä tavoitteita naisilla voisi olla. Uskon, että lesboutta käsittelevät musiikkivideot voisivat olla radikaaleja, mutta tietääkseni sellaisia ei ole. Lesbouden on ollut vaikea päästä edes valtaelokuvan alueelle - vaikka meillä on jo sellaisia elokuvia kuin *Desert Hearts* ja *Personal Best*. Nyt puhutaan eräänlaisesta postfeministisestä "kovan" naisen asenteesta, jonka erityisesti mustat tähdet - kuten Janet Jackson - ovat omaksuneet. Nämä naiset ovat voimakkaita, röyhkeitä, itsenäisiä, he kontrolloivat kerrontaa ja niin edelleen - mutta en kutsuisi sitä feminismitiksi *per se*. En usko kovan naisen asenteen riittävän. Täytyy olla jotain, mistä saada

periaatteitani pyrkiessäni tähän. En myöskään luopuisi rehellisyydestäni saadakseni työtä: En tekisi mitään, mihin en uskoisi.

Viimeinen kysymyksemme koskee miesten suhdetta feministiseen liikkeeseen. Jo pitkään feministeiltä lähteneet ideat ovat antaneet tärkeitä vaikutteita monille miehille ja näyttää siltä, kuin miehet olisivat tulossa mukaan feministiseen keskusteluun. Mitä mieltä olet tästä kehitysuunnasta?

Ensinnäkin minun on sanottava, että olen siitä hyvin onnellinen, että liikkeemme yksi suurimpia saavutuksia on ollut amerikkalaisten miesten tietoisuuden muuttaminen - muista maistahan en tiedä. Voimme olettaa aviomiestemme tai poikaystäviemme pesevän astioita, tekevän osuutensa taloustöistä ja hoitavan lapsia tasaveroisesti. Olemme todellakin saavuttaneet oikeuden vaatia sitä heiltä. Toisaalta olen tyytyväinen nähdessäni miesten kiinnostuvan feministisestä teoriasta ja analyysistä sekä lukevan tekstejä feministisestä näkökulmasta.

Kysymykseen liittyy kuitenkin myös ongelmia. Nykyään amerikkalaiset miehet kutsuvat itseään miespuolisiksi feministeiksi, ja olen tästäkin otettu. Toisaalta, olin konferenssissa, jossa eräs mies esiteli tutkimustaan Yvonne Rainerin elokuvasta *The Man Who Envied Women* ja hän ei todellakaan ottanut huomioon eikä kunnioittanut naisten tekemää työtä tuon elokuvan parissa. En tunne hänen motiivejaan. Joko miehet haluavat hyvin kipeästi mukaan akateemiseen elämään tai sitten kyseessä on jälleen uhka: Voi olla vaikeaa sijoittaa itseään nuorena tutkijana vanhempien asemansa vakiinnuttaneiden naistutkijoiden seuraan. Saatan kuulostaa ristiriitaiselta, mutta kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen, että miehet ovat kiinnostuneet feminismistä. Toisaalta he saattavat viedä työtämme vähitellen lähemmäksi valtavirtaa. Luullakseni pelkään, että miehet tulevat ja ottavat feminismin, ja naiset työntään jälleen syrjään.

Kannatan ehdottomasti sitä, että miehet tekevät tutkimusta omasta seksuaalisuudestaan. Jotkut miehet ovat itse asiassa jo aloittaneet maskuliinisuuden tutkimuksen, ja minusta on kiinnostavaa, että myös naiset ovat alkaneet tutkia miehisen seksuaalisuuden konstruointeja. Meidän kaikkien olisi tarkasteltava sekä omaa että toisen sukupuolen seksuaalisuutta. Työskennellessään feminismin kanssa miesten tulisi kuitenkin muistaa, että he puhuvat aina omista lähtökohdistaan käsin eikä heidän siis pitäisi yrittää anastaa meidän näkökulmaamme.

* Haastattelu on tehty E. Ann Kaplanin Suomen vierailun yhteydessä Turussa 9.-10.5.1989. Kaplan on tarkistanut tämän haastattelun englanninkielisen version.

Haastattelijoina **Erkki Huhtamo, Martti Lahti ja Veijo Hietala.**

Käännös: Hanna Kangasniemi, Kimmo Laine ja Hannu Salmi

Kiitos Erkki Huhtamolle, Martti Lahdelle ja Veijo Hietalalle käännöksen tarkistamisesta ja siihen tehdyistä korjausehdotuksista.

Viitteet:

1. *Skateaway*, 1981 (toim.huom.).

2. Ks. Michele Wallace, "Michael Jackson, Black Modernisms and 'The Ecstasy of Communication'". Teoksessa Cynthia Schneider and Brian Wallis (toim.), *Global Television*. New York & the MIT Press, Cambridge, Massachusetts and London: Wedge Press 1988, 300-318 (toim.huom.)

3. William Galperin, "Sliding Off the Stereotype: Gender Difference in the Future of Television". Teoksessa E. Ann Kaplan (toim.), *Postmodernism and its Discontents. Theories, Practices*. New York & London: Verso 1988.

E. Ann Kaplanin valikoitu bibliografia:

E. Ann Kaplan (toim.): *Women in Film Noir*. (First published 1978, revised edition 1980, reprinted 1981.) London: British Film Institute 1984.

E. Ann Kaplan: *Women & Film. Both Sides of the Camera*. New York and London: Methuen 1983.

E. Ann Kaplan (toim.): *Regarding Television: Critical Approaches - An Anthology*. Los Angeles: American Film Institute, 1983.

E. Ann Kaplan: *Rocking Around the Clock. Music Television, Postmodernism and Consumer Culture*. New York & London: Methuen 1987.

E. Ann Kaplan (toim.), *Postmodernism and its Discontents. Theories, Practices*. New York & London: Verso 1988.

E. Ann Kaplan (toim.): *Psychoanalysis & Cinema*. New York & London: Routledge 1990.

E. Ann Kaplan: *Motherhood and Representation in Literature and Film, 1830-1960*. London & New York: Routledge, *tulossa*.